

Huvudman

Värnamo kommun

Ärendet

Tematisk tillsyn av genomförandet av garantin för tidiga stödinsatser vid Rydaholms skola i Värnamo kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Värnamo kommun att senast den **29 mars 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande garantin för tidiga stödinsatser. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Värnamo kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Värnamo kommun ska vidta följande åtgärder

1. Se till att momentet "Skriva" i bedömningsstödet i läs- och skrivutveckling för årskurs 1 genomförs både på höstterminen och på vårterminen (9 kap. 22 b och c §§ skolförordningen (2011:185) och 2–4 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan och sameskolan (SKOLFS 2016:66)).
2. Se till att lärarna samråder med specialpedagogisk kompetens vid särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling om lärarna utifrån användningen av de nationella kartläggningsmaterialen, nationella

bedömningsstöden eller de nationella proven, bedömer att det finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik. Dokumentation avseende när och hur samråd har skett med specialpedagogisk kompetens ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 4 och 4 a §§ skollagen).

3. Se till att lärarna samråder med personal med specialpedagogisk kompetens vid planering av stödåtgärder för elever i förskoleklass eller lågstadiet när det upptäcks att stöd enligt 3 kap. 5 § skollagen behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Dokumentation avseende när och hur samråd har skett med specialpedagogisk kompetens ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 4 a § skollagen).
4. Se till att lärarna, slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet, genomför en uppföljning i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens av de extra anpassningar som getts i enlighet med 3 kap. 5 § skollagen i svenska, svenska som andraspråk eller matematik i förskoleklass och lågstadiet. Dokumentation avseende hur skolan planerar att genomföra denna uppföljning ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 4 a § samt 4 b §§ skollagen).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Värnamo kommun en anmärkning avseende bristen rörande rektorns underlåtenhet att fatta beslut om att undanta en elev från att genomföra de nationella bedömningsstöden i årskurs 1. Värnamo kommun ska vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärder ska redovisas senast samma dag som ovan.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2023:5188) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har inom ramen för en tematisk tillsyn av genomförandet av garantin för tidiga stödinsatser inlett en tillsyn av Värnamo kommun.

Syftet med denna tillsyn är att bedöma om skolor genomför garantins olika moment i enlighet med bestämmelserna.

Tillsynen har genomförts genom digitala intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens och med rektorn den 24 oktober 2023. Vidare har dokumentation granskats, bland annat förteckning över personal och dess kompetens, beskrivningar av arbetet med garantin för tidiga stödinsatser, samt en beskrivning av elevernas kunskapsutveckling eller måluppfyllelse i förskoleklass, årskurs 1 och årskurs 3 i svenska, svenska som andraspråk och matematik.

Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Genomförande av garantin för tidiga stödinsatser

Föreläggande

Obligatoriska kartläggningsmaterial, bedömningsstöd och nationella prov

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens, rektorn samt av ingiven dokumentation framgår följande.

Lärare i förskoleklass genomförde kartläggningsmaterialen i matematiskt tänkande samt i språklig medvetenhet under höstterminen 2022. Alla moment i kartläggningens båda delar "Hitta språket" och "Hitta matematiken" genomfördes för alla elever och färdigställdes innan höstterminens slut.

Lärare i årskurs 1 genomförde med hjälp av speciallärare de nationella bedömningsstöden i läs- och skrivutveckling samt taluppfattning läsåret 2022/2023. Alla moment i det nationella bedömningsstödet i taluppfattning genomfördes under både höst- och vårterminen med samtliga elever. I läs- och skrivutveckling genomfördes momentet "Läsa" under både höst- och vårtermin, medan momentet "Skriva" endast genomfördes under vårterminen.

Samtliga elever utom en deltog i genomförandet under vårterminen. Den aktuella eleven var en nyanländ elev som kom till klassen under vårterminen och bedömdes inte kunna genomföra materialet på grund av bristande språkkunskaper. Rektorn fattade dock inte något beslut om att eleven skulle undantas från att delta i bedömningsstödens genomförande.

Lärare i årskurs 3 genomförde de nationella proven i svenska, svenska som andraspråk och matematik inom ramen för provperioden vårterminen 2023. Alla elever genomförde samtliga delprov.

Rättslig reglering

I förskoleklass ska Skolverkets kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet (dnr 2019:567) och kartläggningsmaterial i matematiskt tänkande (dnr 2019:568) användas. För varje elev ska läraren använda kartläggningsmaterialen vid avstämningstillfällen under höstterminen (8 kap. 2 och 3 §§ skolförordning [2011:185], 2-5 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass, SKOLFS 2019:16).

I årskurs 1 i grundskolan ska Skolverkets nationella bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling (dnr 2019:563) användas i ämnena svenska och svenska som andraspråk och Skolverkets nationella bedömningsstöd i taluppfattning (dnr 2019:564) användas i ämnet matematik. För varje elev ska läraren använda bedömningsstöden vid avstämningstillfällen under både höstterminen och vårterminen (9 kap. 22 b och c §§ skolförordningen och 2 – 4 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan och sameskolan, SKOLFS 2016:66).

I årskurs 3 i grundskolan ska nationella prov genomföras på vårterminen i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Ett nationellt prov består av flera delprov som samtliga ska genomföras under en viss period, vilken för läsåret 2022/23 var den 13 mars till och med den 17 maj 2023 (9 kap. 20, 21, 22 och 22 a §§ skolförordningen och 5 § SKOLFS 2021:69).

Om det finns särskilda skäl får rektor besluta att en lärare inte behöver använda kartläggningsmaterial, nationella bedömningsstöd eller nationella prov, eller delar av dessa, för enskilda elever (9 kap. 20 § skolförordningen, 6 § SKOLFS 2019:16 och 6 § SKOLFS 2016:66).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att bedömningsstödet i skrivutveckling enbart har genomförts under vårterminen 2023. Av föreskrifterna framgår det att skrivutveckling ska genomföras under både höst- och vårterminen i årskurs 1. Vidare bedömer Skolinspektionen att det är en brist att en elev undantagits från deltagande i bedömningsstöden utan att rektor fattat beslut om detta.

Även om det kan uppfattas som självklart att en nyanländ elev som inte har tillräckliga kunskaper i svenska språket ska undantas från att genomföra de nationella bedömningsstöden är det ett beslut som ska fattas av rektor.

Av utredningen framkommer att samtliga delar av kartläggningsmaterialen i språklig medvetenhet och matematiskt tänkande i förskoleklassen har genomförts under höstterminen 2022. De nationella proven i årskurs 3 har även de genomförts i enlighet med gällande förordningar under läsåret 2022/2023.

Särskild bedömning och planering av insatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens, rektorn samt av ingiven dokumentation framgår följande.

Under läsåret 2022/2023 var biträdande rektor den som hade det specialpedagogiska uppdraget på skolan. Hen hade också ansvaret för garantin för tidiga stödinsatser då rektorn var ny på skolan och inte hade hunnit sätta sig in i det arbetet fullt ut. Skolan har även haft en anställd speciallärare som utförde stödinsatser för flera elever, samt delar av de nationella bedömningsstöden i årskurs 1.

Efter att de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass var genomförda fanns det en indikation på att totalt 27 elever inte skulle komma att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Av dessa var det elva elever vars kunskapsnivå bedömdes i en särskild bedömning i samråd med specialpedagogisk kompetens. Under höstterminen 2022 presenterades resultaten för skolans specialpedagogiska kompetens, men det eventuella behovet av stöd diskuterades inte.

Efter att de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 var genomförda fanns det en indikation på att 9 elever inte skulle komma att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska som andraspråk eller matematik. Av dessa var det inga elever vars kunskapsnivå särskilt bedömdes i samråd med specialpedagogisk kompetens. Skolans speciallärare hade dock hand om läs-delen i det nationella bedömningsstödet i läs- och skrivutveckling för årskurs 1 och hen genomförde en särskild bedömning av elevernas kunskaper avseende denna del av det nationella bedömningsstödet i läs- och skrivutveckling för årskurs 1.

Specialläraren planerade också för extra anpassningar i relation till den delen av bedömningsstödet.

Lärare ansvariga för genomförandet av bedömningsstöden i årskurs 1 läsåret 2022/2023 samt den tidigare biträdande rektorn, tillika specialpedagogiska kompetensen, arbetar inte på skolan vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn. Den övriga personalens insyn i efterarbetet är begränsat både vad gäller hur resultaten behandlades och om det planerades för stöd i form av extra anpassningar.

Efter att de nationella proven i årskurs 3 var genomförda vårterminen 2023 fanns det en indikation på att flertalet elever inte skulle komma att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Samtliga av dessa elever hade redan extra anpassningar i de för garantin aktuella ämnena. Dessa extra anpassningar hade lärarna planerat för själva utan stöd av den specialpedagogiska kompetensen på skolan. Lärarna berättade att det specialpedagogiska stödet på skolan är underdimensionerat och att detta är orsaken till att inte de samverkat med specialpedagogisk kompetens i planeringen eller utvärdering av stöd.

Rättslig reglering

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningssmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. En särskild bedömning ska även göras i lågstadiet i grundskolan om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 (3 kap. 4 § 1 st. skollagen).

Om det efter en särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för stöd i form av extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om att elevens behov av särskilt stöd behöver utredas (3 kap. 4 § 2 st. skollagen, 3 kap. 5 § skollagen och 3 kap. 7 § skollagen).

Det behöver inte göras någon särskild bedömning om förutsättningarna för extra anpassningar eller för anmälan till rektor om särskilt stöd redan är uppfyllda. Det ska i sådant fall skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn (3 kap. 4 § 3 st. skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning och vid planering av extra anpassningar när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Samråd enligt 3 kap. 4 a § p. 1 och 2 behöver dock inte genomföras om den ansvarige

förskoleläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § 1 st. p. och 2 samt 2 st. skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår att det finns brister avseende den särskilda bedömning som ska göras av kunskapsutvecklingen för de elever där ett nationellt kartläggningsmaterial, nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov, indikerat att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Detta då utredningen har visat att särskilda bedömningar i samråd med specialpedagogisk kompetens inte gjorts för alla elever som uppvisat indikation, vilket är en brist.

Vidare framgår det att lärare i förskoleklassen och årskurs 3, när de upptäckt att stöd i form av extra anpassningar behövt ges för en elev i ämnena svenska, svenska som andraspråk eller matematik, inte har samrått med specialpedagogisk kompetens, vilket är en brist.

Uppföljning och överföring

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens, rektorn samt av ingiven dokumentation framgår följande.

Under läsåret 2022/2023 hade inga elever i förskoleklass extra anpassningar i ämnena svenska eller matematik, således fanns det inget ämnesspecifikt stöd för lärarna att utvärdera. De generella anpassningar som gjorts för eleverna utvärderades dock i samråd med skolans speciallärare.

Lärarna i årskurs 3 utvärderade det stöd som eleverna fått i ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik på egen hand, utan samråd med specialpedagogisk kompetens. På grund av tidsbrist hann lärarna inte utvärdera alla extra anpassningar som eleverna fått under lågstadiet utan fokuserade på att utvärdera det särskilda stöd som vissa elever fått inom ramen för åtgärdsprogram.

I slutet av förskoleklass och i slutet av årskurs 3 genomförde lärarna ett överlämningsmöte med mottagande lärare. Denna överlämning skedde både muntligt och skriftligt och inkluderade information om elevernas kunskapsutveckling, aktuella extra anpassningar och stöd. Specialläraren var med vid överlämningen från förskoleklass till årskurs 1, medan överlämningen från årskurs 3 till årskurs 4 skedde utan deltagande av specialpedagogisk kompetens.

Rättslig reglering

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan och sameskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts enligt 3 kap. 5 § skollagen (extra anpassningar) i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs (3 kap. 4 b § skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid uppföljning enligt 4 b §. Samråd enligt 3 kap. 4 a § p. 3 behöver inte genomföras om den ansvarige förskoleläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framkommer att den uppföljning som görs i slutet av lågstadiet av de extra anpassningar eleverna haft i ämnena svenska, svenska som andraspråk eller matematik, inte genomförs i samråd med specialpedagogisk kompetens, vilket är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Värnamo kommuns verksamhet vid Rydaholms skola har inte uppfyllt författningarnas krav vad gäller genomförandet av garantin för tidiga stödinsatser i flera delar. Dels har bedömningsstöden i läs- och skrivutveckling i årskurs 1 inte genomförts fullt ut, dels har en elev undantagits från deltagande utan rektorsbeslut. Vidare uppfyller inte Värnamo kommuns verksamhet vid Rydaholms skola författningarnas krav vad gäller samråd med specialpedagogisk kompetens vid särskild bedömning, vid planering av extra anpassningar samt vid uppföljning av extra anpassningar i slutet av lågstadiet.

Mot bakgrund av detta finns det skäl att förelägga Värnamo kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna som anges (se punkterna 1-4).

Skolinspektionen får även i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Skolinspektionen finner att bristen rörande rektorns underlåtenhet att fatta beslut om att undanta en elev från att genomföra de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 som mindre allvarlig.

Beslutet har fattats av utredaren Fredrik Asplén.

Utredaren Mattias Ryd har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Isabelle Brännlund medverkat.